

NACKA TINGSRÄTT
Miljödomstolen
Enhet 4

DOM
2011-01-19
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 5230-09

KLAGANDE

Miljö- och konsumentnämnden i Västerås kommun
721 87 Västerås

MOTPART

Autoliv AB
Box 70381
107 24 Stockholm

Ombud: advokat TS
Advokatfirman Vinge KB
Box 1703
111 87 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsens i Västmanlands län beslut den 23 september 2009, dnr 505-13223-08, se domsbilaga 1

SAKEN

Föreläggande enligt miljöbalken att genomföra miljötekniska markundersökningar m.m. inom fastigheten Västerås Kvarnbacka 3:162

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 190683

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: nacka.tingsratt@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

BAKGRUND

Miljö- och konsumentnämnden i Västerås kommun förelade den 22 oktober 2008 Autoliv AB att upprätta en plan för samt utföra miljötekniska undersökningar m.m. inom det f.d. sågverksområdet. Beslutet överklagades av Autoliv AB till länsstyrelsen som upphävde detsamma.

Autoliv AB:s tidigare firma var Gränges Weda AB.

YRKANDEN M.M.

Miljö- och konsumentnämnden i Västerås kommun har överklagat och yrkat att miljödomstolen med upphävande av länsstyrelsens beslut fastställer nämndens beslut.

Till stöd för sin talan har nämnden anfört sammanfattningsvis följande. Genom de två handlingar som utfärdades av länsstyrelsen 1975 respektive 1976 får det anses klarlagt att Autoliv AB bedrivit och haft ansvar för verksamheten, i vart fall under den aktuella tiden 1975. Nämnda handlingarna är adresserade till ”Skultuna Bruk, Gränges Veda AB” samt innehåller råd och anvisningar utfärdade i anledning av att bolaget anmälde bl.a. en ny anläggning för virkesimpregnering. Eftersom adressaten är bolagets fullständiga firma kan det inte råda något tvivel om vilket bolag som avsågs med adresseringen. Innehållet i handlingarna bekräftar vidare att det var fråga om en pågående verksamhet som bedrevs av bolaget. Att bolaget skulle ha gett in en anmälan avseende en pågående verksamhet som följdes av ett beslut ställt till av länsstyrelsen som adresserades till bolaget, trots att verksamheten bedrevs av annat bolag, kan under inga förhållanden vara ens det minsta sannolikt, och var inte heller möjligt enligt den då gällande miljölagstiftningen. Mot denna bakgrund kan det inte råda någon tvekan om att bolaget drivit och haft ansvaret för den aktuella verksamheten. Detta bör vara tillräckliga omständigheter för att visa att bolaget haft sådan rådighet över verksamheten som grundar ansvar som verksamhetsutövare.

Vidare är det fullt möjligt att bedriva en näringsverksamhet utan att de i verksamheten deltagande personerna har ett anställningsförhållande. Det finns flera andra

tänkbara sätt att bemanna en verksamhet, exempelvis genom uppdragsavtal. Uppgifterna i årsredovisningen kan därför inte medföra sådan oklarhet kring bolagets rådighet över verksamheten att bolaget inte ska ta ansvar som verksamhetsutövare.

Inte heller uppgiften om kommission kan frånta bolaget dess ansvar för verksamheten. Med kommission avses normalt endast försäljning av varor. Att inom ramen för ett kommissionärsförhållande tillverka varor är inte möjligt enligt kommissionslagen. Även om det varit fråga om ett kommissionärsförhållande har det varit det bolag som bedrivit verksamheten på den aktuella fastigheten, dvs. Autoliv AB, som har haft rådigheten över verksamheten. Det bör därmed vara det bolaget som ska anses som verksamhetsutövare, även om verksamheten bedrivits i kommission.

Autoliv AB har bestritt ändring och till stöd härför anfört, utöver vad som antecknats i länsstyrelsens beslut, sammanfattningsvis följande.

Adresseringen i länsstyrelsens handling från 1975 ger närmast intryck av att vara en c/o-adress. I övrigt saknar handlingen referens till Gränges Weda AB. Därutöver får nämndens argumentation anses vara självuppfyllande eftersom nämnden utgått ifrån att Gränges Weda AB var verksamhetsutövare. Nämnden har bortsett från de andra omständigheter som länsstyrelsen lagt till grund för sin bedömning och som bolaget vid flera tillfällen påpekat.

Av årsredovisningen för 1975 framgår att Gränges Weda AB saknade anställda och att omsättning endast uppgick till ca en miljon kronor. Det kan således omöjligen ha varit bolaget som drev verksamheten det aktuella året. Av Skultuna Bruk AB:s årsredovisning för samma år framgår att Skultuna Bruk AB inte drev någon verksamhet 1975. Den 1 januari 1976 övertog Skultuna Bruk AB sågverk och lådfabrik från Gränges Essem AB. Dessutom förvärvade Skultuna Bruk AB samma år den fastighet på vilken verksamheten drevs från Gränges Essem AB. Även detta talar för att verksamheten inte drevs av Gränges Weda AB. Vidare är det uppenbart att bolaget inte ägde produktionstillgångarna. Dessa såldes av Gränges Essem AB den 1 januari

1976. Gränges Weda AB kan således inte ha haft ett bestämmande inflytande eller rådighet över verksamheten.

Nämnden har tagit del av bolagets yttrande.

DOMSKÄL

Fråga i målet är om Autoliv AB ska anses vara verksamhetsutövare och rätt adressat för föreläggandet.

Verksamhetsutövarbegreppet är inte definierat i miljöbalken utan frågan härom har överlämnats till rättstillämpningen (se Bengtsson m.fl., Miljöbalken En kommentar, Del I, suppl. 8, juli 2009, s. 9:5). I ett flertal mål har Miljööverdomstolen uttalat att den som har den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta en åtgärd är att betrakta som verksamhetsutövare. Miljööverdomstolen har dock framhållit att förhållandena i det enskilda fallet är av stor betydelse. (Se MÖD 2005:64 och MÖD 2010:23 samt Miljööverdomstolens dom 2010-12-07, mål nr 10334-09.)

I nämnda avgöranden har Miljööverdomstolen vid bedömningen fäst särskild vikt vid de utpekade verksamhetsutövarnas kontroll av respektive miljöfarlig verksamhet och deras skyldigheter att vidta åtgärder för att minska olägenheterna från verksamheterna samt deras ansvar för att inhämta nödvändiga lov och tillstånd (se t.ex. MÖD 2010:23). Det ska i sammanhanget påpekas att bedömningen av vem som är att betrakta som verksamhetsutövare bör göras med bortseende från eventuella civilrättsliga avtal (se Bengtsson m.fl., a a, s. 9:6).

Miljödomstolen gör följande bedömning.

Nämnden har till stöd för sin talan hänvisat till två handlingar från länsstyrelsen utfärdade 1975 och 1976 och ställda till Gränges Weda AB med råd och anvisningar i anledning av en anmälan om en ny anläggning inom sågverksområdet. Dessa handlingar kan dock inte ensamma anses tillräckliga, med hänsyn till vad Autoliv AB nu anfört om att det i övrigt inte hänvisas till Gränges Weda AB i handlingarna, för att

visa att bolaget hade en sådan kontroll över samt ansvar för impregneringsverksamheten. Att så inte heller var fallet talar även de uppgifter Autoliv AB lämnat beträffande överlåtelsen av sågverk, lådfabrik och fastighet från Gränges Essem AB till Skultuna Bruk AB. Utöver nämnda handlingar har nämnden inte pekat på några sådana omständigheter som visade att Gränges Weda AB hade den faktiska och rättsliga möjligheten att påverka impregneringsverksamheten och därmed var att betrakta som verksamhetsutövare. Det har således inte visats att Autoliv AB var rätt adressat för föreläggandet. Nämndens överklagande bör därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 9 februari 2011. Prövningstillstånd krävs.

Anders Enroth

Margaretha Bengtsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Enroth, ordförande, och miljørådet Margaretha Bengtsson. Enhälligt. Föredragande har varit beredningsjuristen Alexandra Venander.

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Domsbilaga 1

BESLUT

1 (4)

Datum
2009-09-23

Diarienummer
505-13223-08

RÄTTSENHETEN

Juridik
Caroline Wall
Telefon 021-19 50 15
caroline.wall@lansstyrelsen.se

Autoliv AB
Box 70381
107 24 STOCKHOLM

Ombud:
Advokat TS
Advokatfirman Vinge KB
Box 1703
111 87 STOCKHOLM

Förklaringsöverensstämmelse
Kontrollerat av:

Caroline Wall

Delgivningskvitto

Överklagande av miljö- och konsumentnämnds beslut

(2 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen upphäver Miljö- och konsumentnämndens i Västerås kommun beslut.

Redogörelse för ärendet

Miljö- och konsumentnämnden i Västerås kommun beslutade den 22 oktober 2008 (Dnr 05:1791-Mhf88, MoKN § 106) att förelägga Autoliv AB att genomföra miljötekniska markundersökningar och en riskbedömning av föroreningsförekomst på det före detta sågverksområdet inom fastigheten Kvarnbacka 3:162 i Västerås kommun, bilaga 1.

Autoliv AB (Autoliv) har överklagat beslutet och yrkar att beslutet ska upphävas. Till stöd för yrkandet har Autoliv anfört i huvudsak följande. År 1994 sålde AB Electrolux det därtill svarande dotterföretaget Autoliv AB i ett publikt erbjudande, dvs. börsnoterade Autoliv. Vid tidpunkten bedrevs endast tillverkning och försäljning av trafiksäkerhetsprodukter i Autoliv. Dessförinnan hade det skett en uppdelning av verksamheten mellan Autoliv och Electrolux som ledde fram till renodlingen av Autoliv till ett företag som enbart tillverkar bilsäkerhetsprodukter. På grund därav har Autoliv idag inte någon närmare kännedom om förhållandena före renodlingen. De uppgifter som anges nedan baseras därför i allt väsentligt på det som framförs i ansvarsutredningen och från årsredovisningar som inhämtats från Bolagsverket.

Enligt föreläggandet ska omfattande undersökningar utföras på hela fastigheten. Fastigheten är mycket stor, över 60 000 kvadratmeter. Kostnaderna för att utföra undersökningarna har av miljökonsult uppskattats till mellan 200 000 och 350 000 kr.

I beslutet anges att ansvarsutredningen klarlagt att Autoliv bedrivit den aktuella verksamheten under 1975. Det enda stöd för att Autoliv, under sin dåvarande

firma Gränges Weda, skulle ha bedrivit den aktuella verksamheten förefaller vara två handlingar från 1975 och 1976. Det kan ifrågasättas om t.ex. referensen till Gränges Weda i en adress verkligen "klarlägger" att Autoliv bedrivit verksamheten 1975. I synnerhet som Autolivs årsredovisning för 1975 i en not anger att bolaget det året inte haft några anställda. Autolivs omsättning 1975 uppgick till endast en dryg miljon kronor. Hur kan ett bolag med så låg omsättning och utan anställda bedriva den aktuella verksamheten? Om Autoliv bedrivit verksamheten så har det varit i kommission för dess moderbolag Gränges Essem AB, sk kommissionärsföretagsförhållande som kännetecknas av att den verkliga resultatredovisningen sker i moderbolaget.

Vidare framgår av Skultuna Bruk AB:s årsredovisning att bolaget den 1 januari 1976 förvärvat sågverk och lådfabrik i Skultuna från Gränges Essem AB. Dessutom att den fastighet på vilken verksamheten bedrevs överläts från Gränges Essem AB till Skultuna Bruk AB under 1976. Det verkar inte heller stämma med att Autoliv skulle ha bedrivit verksamheten 1975. Det pekar istället mot att det var Gränges Essem som drev verksamheten. Dessa förhållanden har påpekats för Miljö- och konsumentnämnden men det verkar inte ha föranlett någon förnyad eller fördjupad undersökning utan endast ett upprepande av att det är klarlagt att Autoliv bedrivit verksamheten 1975. Mot bakgrund av ovanstående ifrågasätts starkt om Autoliv bedrivit verksamheten, det kan definitivt inte anses klarlagt. Beslutet ska därför upphävas.

Av beslutet framgår att impregneringsverksamhet bedrivits mellan i vart fall 1954 och 1982-1983, dvs. i det närmaste 30 år. Av den promemoria som juristen

SL upprättat framgår att det är klart att Gränges Essem bedrev verksamheten fram till 1969. Vidare att mycket talar för att det bolaget även drev verksamheten 1969 till 1974, men att det inte är uteslutet att det istället var Sapa AB, som Gränges Essem AB fusionerade med 1993, som drev verksamheten de åren. I beslutet anges att det är skäligt att förelägga Autoliv att utföra undersökningarna. Detta trots att utgångspunkten för skälighetsbedömningen är verksamhet under endast ett av minst trettio verksamhetsår. Det är inte en riktig skälighetsbedömning. Även om det vore så att Autoliv bedrivit verksamheten 1975 vore det inte skäligt att förelägga bolaget att utföra de kostsamma undersökningarna.

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har i yttrande anfört i huvudsak följande. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen anser att det i ansvarsutredningen framkommit att Autoliv AB bedrivit verksamheten. Till ansvarsutredningen finns fogat kopior av två handlingar, varav en är ett beslut från länsstyrelsen 1975 där adressaten är Skultuna Bruk, Gränges Veda AB (nuvarande Autoliv). När det gäller skäligheten att utföra undersökningar på fastigheten Kvarnbacka 3:162 framgår det av Miljö- och konsumentnämndens beslut bland annat att fastigheten är en begränsad del av den tidigare sågverkstomten och att undersökningarna dessutom kan läggas upp stegvis. Ett sådant förfarande kan bidra till lägre undersökningskostnader.

Motivering

Av 2 kap. 1 § miljöbalken framgår att när frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor prövas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt balken är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön.

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt 26 kap. 9 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet meddela de föreläggande och förbud som behövs i ett enskilt fall för att balken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Av 26 kap. 22 § miljöbalken framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

Länsstyrelsen har inhämtat årsredovisningar från Bolagsverket från Gränges Weda AB, Gränges Essem AB, Skultuna Bruk AB och Gränges AB. I årsredovisningen för Gränges Weda AB för 1975 anges bland annat att bolagets rörelse för året bestått i dels förvaltning av bolaget tillhöriga fastigheter, dels rörelse i kommission för moderbolaget Gränges Essem AB, samt att bolaget under året inte haft några anställda. Det framgår inte av årsredovisningen vilken typ av rörelse som bedrivits i kommission för Gränges Essem AB.

Av Skultuna Bruk AB:s årsredovisning för 1975 framgår att bolaget inte bedrivit någon rörelse under 1975 och inte haft vare sig intäkter eller kostnader, samt att bolaget den 1 januari 1976 från Gränges Essem AB övertagit sågverk och lådfabrik i Skultuna.

Av Gränges AB:s årsredovisning för 1975 framgår bland annat att Gränges Weda tilldelats uppgiften att vara koncernens utvecklingsbolag för mindre och medelstora företag. Med anledning härav har Gränges Weda utköpts ur Gränges Essem AB och var från årsskiftet helägt dotterbolag till Gränges. De i Gränges Weda tidigare ingående resultatenheterna Skultunafolie, Skultunakärl och Skultuna Foral överfördes vid samma tidpunkt till Gränges Aluminium.

Länsstyrelsen gör följande bedömning.

Frågan i ärendet är i första hand om Autoliv är att anse som verksamhetsutövare för verksamheten som har orsakat de föroreningar som nu är föremål för utredning och kartläggning. Till stöd för att så är fallet finns två handlingar, dels ett beslut från Länsstyrelsen med anledning av en anmälan där adressaten anges som "Skultuna Bruk, Gränges Weda AB", dels en anmälan om utökad drift från Skultuna Bruk där det anges att Skultuna Bruk sedan 1/1 1976 är ett helägt dotterbolag till Gränges Weda AB och att det bedriver sågverk med tillhörande lädfabrik.

Vid en samlad bedömning av utredningen i ärendet finner Länsstyrelsen att det inte kan anses klarlagt att Autoliv, genom Gränges Weda AB, bedrivit den aktuella verksamheten under 1975. Även om det inte kan uteslutas att Gränges Weda bedrivit verksamheten i kommission för moderbolaget Gränges Essem AB, anser Länsstyrelsen att det är oklart om Gränges Weda AB haft ett sådant bestämmande inflytande och rådighet över verksamheten att bolaget är att anse såsom verksamhetsutövare och därmed ansvarig för avhjälpandeåtgärder enligt 10 kap. miljöbalken. Miljö- och konsumentnämndens föreläggande ska därför upphävas.

Detta beslut kan överklagas hos Nacka tingsrätt, miljödomstolen, enligt bilaga 2 (formulär nr 6).

I ärendets slutliga handläggning har deltagit
juristen Caroline Wall, beslutande, och
juristen Karin Stenvall, föredragande samt
 miljöskyddshandläggare Anna-Lena Olsson.

Caroline Wall

Karin Stenvall

Bilagor

1. Miljö- och konsumentnämndens i Västerås kommun beslut den 22 oktober 2008
2. Hur man överklagar, formulär nr 6

Kopia till

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, 721 87 Västerås
Advokaten **PM**, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Box 1711, 111 87 Stockholm
Foldy Pac Nordic AB, Box 83, 730 50 Skultuna
Skultuna Concrete AB, Box 127, 737 23 Fagersta
Skultunabyggen AB, Johannisbergs Herrgård, 725 91 Västerås
inom lst: R&E, MiE

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför

viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppge namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.